

Baerne

In dit nummer o.a.:

- 🏠 Grafmonument van Jan-Herman Insinger
- 🏠 Ongebluste kalk aan de Eem
- 🏠 Historische villa Amaliaaan 2
- 🏠 Geboren, getogen: Mary Papo-Schreuder

Hét ware huis

Van Berkum Makelaars

Van Berkum Makelaars bv | Makelaars in en taxateurs van onroerende zaken
Nieuw Baarnstraat 93 Postbus 135 3740 AC Baarn | Lid NVM Wonen - BOG
telefoon (035) 541 84 45 | info@vanberkummakelaars.nl

VAN DE VOORZITTER

Op het moment dat u dit leest zit de zomervakantie voor de meesten van u erop. Hopelijk hebt u een mooie vakantie gehad en bent u goed uitgerust. Van uitrusten kan juist in de zomer bij de werkgroep Oude Begraafplaats geen sprake zijn. Dit is de periode waarin het groen om onderhoud vraagt en de grafhekken moeten worden geschilderd. Iedere vrijdagmorgen is een groep van zo'n tien vrijwilligers druk in de weer aan de Acacialaan. Kom gerust eens een keertje kijken en wie weet vindt ook u het leuk om de handen uit de mouwen te steken, want vrijwilligers zijn altijd welkom. U kunt zich aanmelden bij Taco Hofstra*.

En als u graag met communicatie bezig bent, bijvoorbeeld met het redigeren van (web)teksten, dan kunt u zich als vrijwilliger aanmelden bij Mingo van der Stoep*, coördinator van de werkgroep Communicatie.

In de zomermaanden zitten de vrijwilligers van de Oudheidkamer evenmin stil. Zij zijn druk in de weer met de nieuwe expositie, waarvan de opening door wethouder Theo Stroo is gepland op zaterdag 21 september a.s. Deze keer gaat de tentoonstelling over tegels en tegeltafels, die in Baarn in veel villa's, huizen en (openbare) gebouwen rijkelijk zijn toegepast. Zeker de moeite waard om te bekijken en uiteraard bent u bij de opening van harte welkom.

Ook dit jaar nemen wij weer deel aan het Cultureel Festival. Een uitstekende gelegenheid om de HKB te profileren en nieuwe leden te werven. U kunt ons vinden in de Laanstraat ter hoogte van de Mollerusstraat.

Tot slot wil ik u oproepen de lezing van Roger Raat bij te wonen op dinsdagavond 24 september a.s. in de Herberg van Paulus. Deze lezing heeft de HKB georganiseerd in samenwerking met de Stichting Natuur en Landschap Lage Vuursche. Het eerste deel van de avond gaat over de geschiedenis van de Praamgracht en in het tweede deel zal worden ingegaan op het Nonnenland. De heer Raat is een aanstekelijke spreker, dus het belooft een boeiende avond te worden.

Met een hartelijke groet van uw voorzitter,
Jan Baerends.

* Voor de telefoonnummers zie pag. 96.

INHOUD

Van de voorzitter	65
Grafmonument van Jan-Herman Insinger	66
Ongebluste kalk aan de Eem	74
Expositie 'Tegels, van verleden tot heden'	80
Aanwinsten tweede kwartaal 2019	81
Historische villa Amaliaaan 2	82
Geboren, getogen: Mary Papo-Schreuder	92
Colofon & agenda	96

Foto omslag: Schilderij Kalkovens aan de Eem bij Netelenburg met leden van het Amersfoortse Vischcollege (coll. Museum Flehite).

HET GRAFMONUMENT VAN JAN-HERMAN INSINGER

Het hervormde kerkhof bij de kerk van Lage Vuursche telt een uniek grafmonument. Het betreft de graftombe voor de amateurarcheoloog en -egyptoloog Jan Herman Insinger, overleden in 1918 in Caïro. Hij verdiende in Egypte de kost als handelaar, maar was een belangrijke verzamelaar van Egyptische antiquiteiten die tegenwoordig een belangrijk deel vormen van de collectie van het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden.

door René ten Dam

Als patiënt naar Egypte

Jan Herman Insinger (geboren 12-05-1854 te Amsterdam), een in Nederland relatief onbekend figuur, is afkomstig uit een welgestelde bankiersfamilie. Zijn overgrootvader Herman Albrecht Insinger kwam op jonge leeftijd naar Amsterdam en richtte het handels- en bankbedrijf Insinger & Co. op. Het bedrijf hield zich onder meer bezig met de koloniale handel. Zo had het ten tijde van de afschaffing van de slavernij ruim 1200 slaven in Suriname in bezit. Zijn kleinzoon (en vader van Jan Herman) Herman Albrecht was directeur van De Amsterdamsche Kanaal Maatschappij die verantwoordelijk was voor de aanleg van het Noordzeekanaal. In 1860 werd Herman Albrecht eigenaar van het 17e eeuwse landhuis *Pijnenburg* in Baarn. Het werd het zomerverblijf voor het gezin Insinger. Enkele jaren later, in 1868, overleed zijn vrouw Johanna daar *na een langdurig lijden in den ouderdom van 38 jaar*. Het gezin werd vervolgens zwaar getroffen door tuberculose. Drie van Jan Hermans jongere broers overleden op *Pijnenburg* tussen 1878 en 1881 aan deze infectieziekte en ook Jan Herman zelf werd besmet met de bacterie. Zijn vader besloot hem in 1879 naar Egypte te sturen, waarheen in die tijd veel TBC-lijdgers werden gestuurd. Het klimaat deed Jan Herman goed, maar de winter

in Caïro was te koud en vochtig voor hem en hij besloot naar Opper-Egypte af te reizen waar het klimaat warmer en droger was. Insinger kwam hierdoor in Egypte op plekken waar we-

Jan Herman Insinger alias Abu Shanab (Vader Snor).

nig Europeanen kwamen en bovendien deed hij goede contacten op, zoals met de directeur van het Caïro Museum en die van de Oudheidkundige Dienst. In 1881 verkreeg Insinger zijn eerste vergunning om zelfstandig opgravingen te verrichten. Uit

die periode stammen ook de eerste contacten met het Leidse museum, dat in 1818 was gesticht door koning Willem I. In 1881 trouwde Insinger met de Libanese Mariam Mansour Hanna Daraou, dochter van een christelijke Libanese handelaar. Insinger was 27, Mariam slechts 16 jaar oud. Samen zouden ze drie dochters en een zoon krijgen. Intussen was er volop politiek rumoer in

Egypte, waardoor Insinger genoodzaakt was om enige tijd in Italië te verblijven. Toen hij terugkeerde naar Egypte ging Insinger weer op reis door het land. Wel bleef zijn gezondheid hem parten spelen. In 1885 publiceerde het *Tijdschrift van het Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap* een reisverslag van Insinger, 'In het land der Nijl-Cataracten - Februari-Maart 1883'. Het is het enige reisverslag dat van hem bekend is en hij schrijft uitgebreid over zijn kwalen:

Maandag, den 13deen, gaf ik 's ochtends elk oogenblik bloed op, zooveel dat ik er niet aan denken kon om verder te gaan; na een paar dagen verder reizen zou er dan wel een bloedspuwing komen, en dan daar te liggen in een geheel onbewoond land, om, òf over 1 of 2 maanden, na wat opgekrabbeld te zijn, terug

te keeren, mij terug te laten dragen, òf misschien in 't geheel niet terug te keeren? En aan den anderen kant, een tocht opgeven, waar ik reeds een half jaar plan op had? Ik besloot eindelijk op 't ezeltje te gaan zitten, 't schommelende kameel zou wel de oorzaak zijn, en zoo naar Wadi-Halfa en de schuit terug te keeren. Gelukkig was mijn knecht Nassiem bang, dat na zoo'n mislukten tocht mijn humeur zóó slecht zou worden, dat hij 't dan zóó hard te verantwoorden zou hebben, dat hij mij als zijn meening vertelde: als meneer op een ezel naar Wadi-Halfa kan gaan, kan hij ook wel op dien ezel naar el Orde komen. Ik geloofde hem gelukkig, want zooals 't later bleek had hij gelijk; half op den ezel, half op den hegien ben ik in el Orde aangekomen; in 't teruggaan verwisselde ik dezen hooggeroemden hegien met zijn

De Palmenburg aan de Nijl (coll. familie Insinger).

onaangename, stootende beweging tegen een der lastkameelen, dat een alleraangenaamste, zacht schommelende beweging had, en ik kwam in Wadi-Halfa sterker, dikker en gezonder aan dan ik in de laatste jaren geweest was. O teringlijders volgt toch mijn voorbeeld.

Vanaf 1884 woonde Insinger met zijn gezin op een *dahabiya*, de *Meermin* genaamd, een tweemaster waarmee Insinger de Nijl kon bevaren. Omdat ook zijn schoonzuster bij het gezin kwam wonen, werd de boot te klein en in de winter van 1888-1889 liet Insinger een huis bouwen in Luxor. Het huis, *Palmenburg*, had

het uiterlijk van een kasteel en de naam was een verwijzing naar het buitenhuis *Pijnenburg* in Baarn. De bouw van het huis, naar een ontwerp van Insinger zelf, duurde enkele jaren. Insinger zou er na voltooiing graag gasten ontvangen, waaronder vele vooraanstaande archeologen.

De Papyrus Insinger

Hoewel Insinger een gefortuneerd man was, verdiende hij ook aan het lenen van geld en als handelaar in antiquiteiten. Door Insinger zou het museum in Leiden tal van antiquiteiten ver-

Het handschrift van de Insinger papyrus (coll. Rijksmuseum voor Oudheden, Leiden).

krijgen, waaronder een bijzondere reeks foto's die Insinger zelf had gemaakt. Uit onderzoek blijkt dat Insinger geen geld verdiende aan de verkopen aan het museum; hij verlangde enkel de vergoeding van de aanschaf- en transportkosten. In 1895 kocht Insinger een zes meter lange papyrus van een Frans industrieel. De papyrus bleek zeer waardevol en werd vernoemd naar Insinger: Papyrus Insinger.

De papyrus bevat vijftientig levenslessen en vermaningen. Het is een zogenaamde wijsheidsleer uit de eerste eeuw na Christus, toen Egypte al was ingelijfd bij het Romeinse Rijk. Wijsheidsleren zijn een Egyptische traditie die al vanaf het Oude Rijk (2543-2120 v.Chr.) in Egypte bestond en ze werden aanvankelijk in het hiëratisch geschreven, het schrift voor het dagelijks gebruik. Ze werden overgeleverd op papyri en potscherven, de zogenaamde *ostraka*. In de eeuwen voor Christus ontwikkelde zich een cursief handschrift, het demotisch, dat zou leiden tot een alfabethandschrift in de Romeinse tijd. De Papyrus Insinger is hier een voorbeeld van en het laat zien dat de oude Egyptenaren ondanks de Romeinse overheersing trouw bleven aan hun goden, hun schrift, levenswijze en grafgebruiken, al pasten ze die wel aan de nieuwe tijd aan. Van de vier bewaard gebleven langere demotische wijsheidsleren is de Papyrus Insinger de belangrijkste.

Verlies van reputatie

In 1895 zou Insinger voor het eerst in zestien jaar naar Nederland komen, vooral om zijn oudste dochters te zien die in Nederland naar school gingen. Ook wilde hij medisch advies inwinnen voor hem en zijn vrouw. In de jaren die daarop volgden, werd de collectie van het Leidse museum fors uitgebreid dank

zij de contacten met Insinger. Totdat de curator van het museum werd vervangen en kort daarop in 1903 overleed. Daarna werden er geen aankopen meer gedaan via Insinger. De belangrijkste oorzaak daarvoor was dat de toenmalige directeur geen Egyptoloog was en andere interesses had. Dit tot ergernis van Insinger. In Egypte kregen de Britten het bovendien voor het zeggen, terwijl Insinger veel meer georiënteerd was op de Fransen, die een belangrijke rol hadden gespeeld in de ontwikkeling van de Egyptologie. Ook de handel in antiquiteiten kwam onder invloed van de Britten en Insinger raakt gebrouilleerd met enkele van hen. Zo verweet Insinger de hoofdinspecteur van antiquiteiten in Opper-Egypte, Howard Carter, later ontdekker van de tombe van Toetanchamon, incompetentie, maar hiermee schaadde Insinger enkel zijn eigen reputatie. Zijn gezondheid ging bovendien achteruit en ook de herhaaldelijke depressies van zijn vrouw maakten het leven zwaarder.

Begraven in Lage Vuursche

Op 20 februari 1911 overleed zijn vader, Herman Albrecht Insinger, die in Parijs was gaan wonen. Hij werd op 24 februari bijgezet in het familiegraf op het kerkhof bij de hervormde kerk van Lage Vuursche, in het graf waarin zijn vrouw en drie zoons al eerder waren begraven. Bij legaat werd de zoon van Jan Herman Insinger, Edmond, de nieuwe eigenaar van *Pijnenburg*, dat in verwaarloosde staat verkeerde. In Egypte vereenzaamde Jan Herman met de jaren steeds meer. Nadat hij plotseling ziek werd, overleed hij op 27 oktober 1918 op 64-jarige leeftijd in het ziekenhuis van Gezira, een eiland in de Nijl bij Cairo. Het lichaam van Insinger werd gebalsemd en

Het grafmonument voor Jan Herman Insinger te Lage Vuursche.

in een loden kist begraven. Het lichaam zou op een later tijdstip worden overgebracht naar Nederland, waar het op 19 augustus 1919 werd bijgezet in de bovengrondse graftombe die de Nederlandse architect J.W. Hanrath had ontworpen. Hanrath was geen onbekende voor de familie Insinger; hij was in 1913-1914 ook betrokken bij verbouwingen aan Pijnenburg die Edmond Insinger liet uitvoeren. Het grafmonument bestaat uit een natuurstenen sarcofaag met zadeldak met aan de achterzijde een rechthoekige stèle voorzien van een kroonlijst met papyrusmotieven. De stèle wordt geflankeerd door lagere zijvleugels en is voorzien van een lage reling met banden rond het geheel. De bodemruimte rond de

sarcofaag is opgevuld met grof grind. De stèle is zonder tekst, maar er is een korte inscriptie op het voeteneind van de sarcofaag. De sarcofaag heeft een viertal Egyptische reliëfs op de zijmuren, twee aan elke kant. Elk reliëf toont een knielende figuur voor een blauwe lotustruik. Aan de linkerzijde staan de bloemen alle vol in bloei, aan de rechterzijde zijn enkele bloemen geknakt. Ook de houding en de gesuggereerde gebaren van de figuren verschillen. Op de voorzijde van de tombe is een plaat aangebracht met de tekst: 'J.H. Insinger geb. te Amsterdam 12 mei 1854 overl. te Cairo 27 oct. 1918'.

Het is opvallend hoeveel ruimte het grafmonument in beslag neemt. Mogelijk was het de

bedoeling dat later Mariam Insinger hier ook begraven zou worden en wellicht ook zijn kinderen. Mariam Insinger verliet na de dood van haar man Egypte en overleed in 1941 in een instelling in Zwitserland. Vooralsnog is onbekend waar zij is begraven of gecremeerd. Hun huis in Caïro, *Palmenburg*, werd na de dood van Insinger het zomerhuis van de tweede vrouw van sultan Hussein Kamel. Onduidelijk is of het huis werd verkocht of dat het in beslag werd genomen. In 1952 werd het een school voor meisjes, daarna een opslag voor watermeloenen. Uiteindelijk werd het in de jaren zestig gesloopt. Het huis *Pijnenburg* in Lage Vuursche wordt nog steeds bewoond door nazaten van Jan Herman Insinger.

Hoewel hij bij het grote publiek nauwelijks bekend is, zorgde Jan Herman Insinger gedurende

Details van het grafmonument.

de periode 1879-1918 ervoor dat de collectie van het Rijksmuseum van Oudheden met zo'n 2.500 objecten kon worden uitgebreid. Ook na zijn dood hebben verschillende nabestaanden waardevolle objecten geschonken aan het museum in Leiden. In Lage Vuursche houdt zijn grafmonument de herinnering levend aan een bijzondere Nederlandse TBC-patiënt in Egypte. Het grafmonument werd in 1999 aangewezen als rijksmonument.

Met dank aan de heer Henk Kuus, beheerder begraafplaats Lage Vuursche. Dit artikel is eerder gepubliceerd op de website dodenakkers.nl.

Bronnen

<http://www.amsterdam-slavernij.nl/item/herman-albrecht-insinger-1757-1805/>
<https://cultureelerfgoed.nl/monumenten/511728>
<https://www.t3wy.nl/insinger-house-in-luxor/Landgoedpijnenburg.nl>
Rmo.nl

De Gooi- en Eemlander d.d. 25-2-1911.
Utrechtsch provinciaal en stedelijk dagblad d.d. 19-08-1868.

Insinger, J.H.: 'In het land der Nijl-Cataracten' in *Tijdschrift van het Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap* 1885, tweede serie - deel II, blz. 1-113.

Nederlands Patriciaat 72 (1988), p. 249-279.

Raven, Maarten J.: *The most prominent Dutchman in Egypt' - Jan Herman Insinger and the Egyptian collection in Leiden* (2018).

SCHILDERSBEDRIJF

u.d. Horst

NACHTEGAALLAAN 43 - 3741 WT BAARN

Welkom bij Eethuys-Cafe "De Generaal"

Eethuys-Cafe "De Generaal" is gesitueerd in het stijlvolle monumentale pand uit 1870 dat in haar oorspronkelijke functie jarenlang dienst heeft gedaan als station Baarn, inclusief wachtkamer voor de Koninklijke familie. Het restaurant grenst aan het populaire wandel- en fietsgebied het Baarnsche Bos en is gemakkelijk bereikbaar met de trein of de auto (parkeren gratis).

Dagelijks geopend

Eethuys-Cafe "De Generaal" is dagelijks geopend vanaf 10:00 uur. De keuken is vanaf 12:00 uur geopend, waarna het ook mogelijk is om uit de zeer gevarieerde menukaart te bestellen.

Groot terras

Het restaurant beschikt over twee ruime zalen en een groot terras. In de zomer is het mogelijk, zolang het weer het toelaat, om buiten te dineren. Reserveren is niet noodzakelijk maar wordt echter wel aangeraden.

Wij staan u gaarne telefonisch te woord voor verdere vragen of reserveringen Eethuys-Cafe "De Generaal", Lt. Generaal van Heutszlaan 5, 3743 JL Baarn - Tel: (035) 5421784.

Juwelier van Doorm

Brinkstraat 14-16 Baarn Tel: 035-5413107

Maurice Lacroix

Bruno Söhnle

Seiko

Pulsar

Breil

Danish Design

Tommy Hilfiger

Zinzi

Rosa di Luca

ZANDVOORTWEG 1A
3741 BA BAARN
TELEFOON: 035 541 2063

ONGEBLUSTE KALK IN BAARN

Op hisgis.nl, de website met de eerste kadasterkaarten van bijna heel Nederland, kun je een goed idee krijgen van de situatie in je woonplaats tijdens het eerste kwart van de 18e eeuw. Het is ook bij uitstek de manier om de geschiedenis van een perceel te onderzoeken, want met het vermelde perceelnummer op hisgis.nl kan er verder gespit worden in het Kadasterarchief. Bij een raadpleging van deze website kwam ik de vermelding van een kalkoven in Baarn tegen. Een molen aan de Eem was al een verrassing (zie *Baerne* juni 2018), maar vroege chemische industrie op de Baarnse westoever, wie had dat gedacht?

door Henriëtte Beuk

In 't Gooi kunnen we nog een (herbouwd) kalkovencomplex bezichtigen in Huizen, hoewel deze flesvormige bouwsels dateren uit begin 20e eeuw en een flink stuk hoger (17,5 m) zijn dan de oudere oven aan de Baarnse Dijk. Vermoedelijk was die slechts 4 m hoog met een voetdiameter van 8,5 m. De Baarnse locatie kunt u nu vinden aan het einde van het huidige paardenweijtje - naast de boerderij van Daatselaar - dat grenst aan de ventweg langs de Bisschopsweg en het fietspad dat naar en langs de Eem leidt, achter het Eemdal.

Tot de afsluiting van de Zuiderzee in 1932 was de Eem een garantie voor onbelemmerde aanvoer van schelpen uit dezelfde zee, dienend als grondstof voor ongebluste kalk. Ook was de Eem een aanvoerder van turf, de brandstof voor de oven. Turf werd tot in de 18e eeuw lokaal gewonnen op de latere Oosterhei en op de 'wilde Veenen', veengebieden van Baarn, de Vuursche en Soest, maar ook bij het huidige Hoogland. Het afwateren van de veengebieden en de turfstekerij leidden ertoe dat de gebieden uiteindelijk in gebruik werden genomen voor akker- en bosbouw en veeteelt.

Aan de Eem bij Soest ligt de Grote Melm. Dit was vanouds een overslagplaats van turf. Vanaf de 13e eeuw werd turf op platte trekschuiten vanaf Hees en Pijnenburg naar de Eem vervoerd om vervolgens te worden overgeslagen op grotere schepen. Bij de Kleine en Grote Melm vond ook overslag plaats van goederen die per trekschuit vanuit Amersfoort werden aangevoerd via een jaagpad. Dat was nodig wegens verzanding van de Amersfoortse haven, omdat het water uit de beekjes die de Eem voedden ook zand meevoerde. Al rond 1400 konden grote schepen stroomopwaarts vaak niet verder komen dan de Grote Melm. Deze situatie duurde ruim anderhalve eeuw. Pas in 1555 kwam het bevel de rivier te verdiepen vanaf Amersfoort. In feite werd er een nieuwe bedding gegraven. Maar de verzanding bleef ook daarna een terugkerend probleem dat regelmatig verholpen moest worden met inzet van de bewoners van aangrenzende dorpen.¹

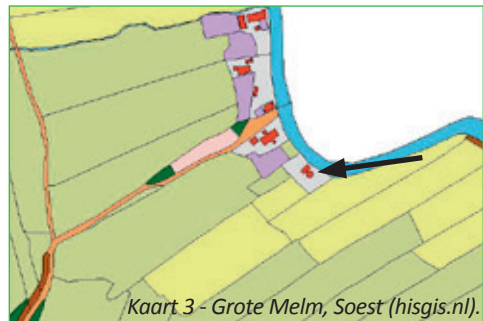
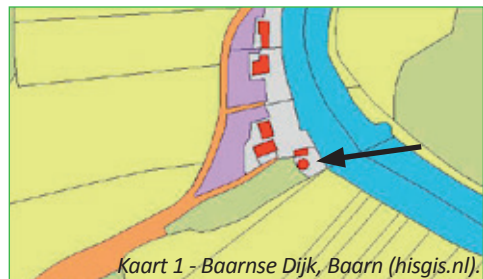
Na verhitting van de schelpen in de kalkoven ontstond er ongebluste kalk (calciumoxide) dat als bindstof nodig was voor het maken van mortel met zand. Door het blussen (of lessen) van het kalkpoeder met water versteende het mengsel na droging. De mortel werd aangebracht op muren en plafonds als afdichting tegen tocht en vocht, maar ook als grondstof voor specie voor het zekeren van de bakstenen.

Het gebruik van mortel met kalk gewonnen uit mergel of schelpen was al bekend bij de Romeinen. Denk maar aan hun mozaïekvloeren en fresco's. Het was gebruikelijk dat belangrijke gebouwen en verdedigingswerken uit steen werden opgetrokken, maar het gros van panden werden nog opgetrokken uit hout. De productie van ongebluste kalk kwam op in de late Middeleeuwen toen steden drukker bevolkt werden en de houten gebouwen steeds vaker het risico liepen in vlammen op te gaan.²

Drie kalkovens aan de Eem

In 1832 is de Baarnse kalkoven eigendom van M. van Krimpen, een *apothecar* te Amersfoort. Bij het nalezen van diverse notariële aktes van het Archief Eemland blijkt de apotheker voluit Mattheus Antonius van Crimpen te heten. Hij is een kleinzoon van Wilhelmus van Dashorst,³ een Amersfoortse tabaksplanter die een behoorlijke rijkdom en status had verkregen. Zowel Van Dashorst als zijn echtgenote Geertruida Anthonia Scheerder zijn regent geweest van het Sint Elisabeth gast- en ziekenhuis in Amersfoort. Wilhelmus was in 1704 geboren in Zwartsluis en overleed in Amersfoort in 1773, zijn nalatenschap ging over op zijn weduwe. Zij laat in 1790 vastleggen dat haar zoon Johannes Mattheus (Amersfoort, 1736 – Amersfoort, 1800) zich voor 1.000 guldens uitkoopt uit de nalatenschap

van haar roerende en onroerende goederen en in ruil daarvoor wordt hij mede-eigenaar van de kalkovens aan de Eem. Volgens die akte zijn er dan drie bedrijfslocaties: de eerder genoemde aan de westzijde van de Eem in Baarn (kaart 1), een tweede bij de Melm in Soest (kaart 3) en nog eentje aan de overkant van de rivier in de Eemlandse polder (kaart 2). De Soester kalkoven staat al op een kaart uit 1666 en die in de Eemlandse polder op een kaart uit 1720.

Kaart anno 1850 met de drie locaties aan de Eem (coll. Archief Eemland).

De onderneming moet behoorlijk interessant geweest zijn om een aandeel in de nalatenschap ervoor op te geven.

Weduwe Van Dashorst geeft in een andere akte uit 1790 ook aan dat bij haar overlijden haar aandeel in de kalkbranderij en negotie overgaat naar haar dochter Anthonia Clara. Die zal samen met haar broer voor de helft verantwoordelijk zijn voor de dagelijkse gang van zaken op de kalkbranderij, voor het onderhoud aan de ovens, de turf- en lesschuren en de betreffende gereedschappen, de inkoop van turf en schelpen, de dagelijkse leveringen van ongebluste kalk en het toezicht op het werkvolk. Indien er winst gemaakt wordt, gaat 1/3 deel naar Anthonia Clara, 1/3 deel naar haar zuster Anna Maria en 1/3

deel naar hun broer Johannes Mattheus. Indien de zusters in het huwelijk treden of komen te overlijden, zal hun aandeel in de onderneming overgaan op de kinderen van hun zuster Geertruijda Maria die gehuwd is met de apotheker Jacobus van Crimpen. Die winstverdeling heeft waarschijnlijk nooit plaatsgevonden, want de weduwe Van Dashorst overleeft de genoemde kinderen. Zo wordt een beetje duidelijk hoe Mattheus Antonius van Crimpen aan de kalkoven op de westoever van de Eem is gekomen. Vermoedelijk zijn de ovens in de Eemlandse polder en bij de Grote Melm voor 1832 verkocht, wellicht bij het overlijden van zijn oma in

1810,⁴ maar daarvan is vooralsnog geen bewijs gevonden. Het feit dat Van Crimpen in 1832 als enige eigenaar van de kalkoven aan de Baarnse Dijk geregistreerd staat, betekent in ieder geval dat zijn broers en zuster niet meer in beeld waren.⁵

De tweede kalkoven in Soest staat in 1832 op naam van Gerrit Nieuwland uit Amersfoort. In het militieregister staat hij vermeld als schipper, bij de volkstelling van 1850 is hij oliemolenaar te Amersfoort.

Maar die derde kalkoven aan de Eem, kan daar iets van teruggevonden worden? Terug naar hisgjs.nl en daar vinden we de herkenbare ronde vorm van de oven op perceel A341 aan de oostoever van de Eem, ten zuiden van de monding van de Praamgracht en nog net bin-

nen de gemeentegrens van Baarn, aan het huidige Zuidereind. En de eigenaar ervan is: Gerrit Nieuwland, kalkbrander, uit Amersfoort. Maar de beschrijving van het perceel op hisgis.nl bevat enkel 'huis en erf', dus de nijverheid lijkt gestaakt zijn ten tijde van de kaart uit 1832.

Duur van de kalkbranderij

Uit bovenstaande blijkt dat de activiteit van de kalkbranderij aan de Eem dus groter was dan in eerste instantie gedacht, zelfs op drie locaties. Maar hoe lang stonden ze daar al? Een antwoord op die vraag is niet eenvoudig te vinden. Het beroep van kalkbrander is in verschillende documenten bij het Archief Eemland genoemd: in 1574 bij Andries Sijmonsz en in 1588 bij Thonis (Anthonis) Thonisz.⁶ Laatstgenoemde en een niet nader genoemde zoon van Andries de kalkbrander worden verder in een Amersfoortse resolutie van mei 1590 als bewoners van de Melm genoemd als ze worden gesommeerd hun schuiten 's nachts bij Huis ter Eem of bij het konvooi te leggen, om de moeilijk vindbare vaargeul door het moeras van schepen te vrijwaren.⁷ In een schouwbrief uit 1589 over het onderhoud van de westelijke Eemoever is zelfs sprake van een Kalkweg, vanaf de brug over de Oude Gracht naar de Eem.⁸ Parallel aan en ten noorden van een groot deel van de Oude Gracht zou later de Praamgracht gegraven worden.

In 1634 staat Jan Otten van Wijck genoemd als kalkbrander te Baarn, zijn vader Otto Jans van Wijck stond met hetzelfde beroep in dezelfde plaats geregistreerd.⁹ Het is goed mogelijk dat met 'kalkbrander' alleen de eigenaar van de kalkbranderij werd omschreven, aangezien die ook zo in het kadaster werd geregistreerd.

Op een kaart uit 1660 staan er kalkovens getekend op de Baarnse westoever, maar ten

zuiden van de Baarnse molen, dat is dus een andere plek dan op de kadasterkaart van 1832. Vermoedelijk zijn ze voor 1790 afgebroken, want in de aktes voor de familie Van Dashorst was er toen al sprake van kalkovens aan de Baarnse Dijk en in de polder Eemland.

De brandende kalkovens aan de overkant van de Eem bij de hofstede *Wolkenberg* waren zelfs zichtbaar vanaf paleis *Soestdijk*, kijkend door de Koningslaan richting de Eem, volgens een gravure uit 1695. Pieter de Graeff,¹⁰ een belangrijke regent in Amsterdam, heeft die kalkovens (en de omringende huizen en landerijen) voor zijn broer Jacob verkocht in 1681.¹¹ Het is mogelijk dat onder De Graeff de eerste Baarnse kalkovens zijn verplaatst naar de oostoever, op een kaart gedateerd 1650-1700 worden ze 'Nieuwe Kalkovens' genoemd en misschien zijn ze daar gebouwd ten behoeve van de uitbreidingen aan de hofstede *Soestdijk*, dat vanaf 1674 flink werd aangepast tot een groots jachtslot.

De kalkbranderij aan de Eem blijkt echter ouder dan laat 16e eeuws te zijn, getuige een overzichtskaart uit circa 1520 van het bezit van de Zusters Birgitten in Soest en De Birk, waarop meerdere kalkovens zichtbaar zijn bij de Grote Melm.¹²

Het Kadasterarchief gaf enigszins uitsluitsel over de vraag tot wanneer de kalkovens in bedrijf waren. De locatie op de Baarnse westoever wordt door Van Crimpen (overleden in 1840) verkocht aan de Eemnesser metselaar Gerrit Koelewijn. Met zo'n beroep zou hij zeker profijt van hebben van een operationele kalkbranderij. Wanneer zijn zoons Aart Christiaan en Gerrit Steven, aannemers te Baarn, het perceel in eigendom verkrijgen is het complex echter al afgebroken, vanaf 1853 staat het in ieder geval geregistreerd als

een huis met erf. Dat huis wordt afgebroken in 1936 en het perceel krijgt de status van weiland. De locatie op de Baarnse oostoever wordt door Gerrit Nieuwland (overleden in 1865) verkocht aan Theunis van Roomen, landbouwer te Leusden en zijn zus Rijkje, vrouw van Johannes van 't Klooster. In 1854 staat het al geregistreerd als een perceel met huis en erf.

In de collectie van Museum Flehite vond ik een olieverfschilderij van een onbekende maker, getiteld *Kalkovens aan de Eem bij Netelenburg*, gedateerd tussen 1800-1900 (zie omslag van dit tijdschrift). Als dit werk naar het leven geschilderd is, moet het vanwege de brandende oven voor 1854 gemaakt zijn bij de hoeve *Wolkenberg, Netelenburg* had geen kalkoven.

Het perceel aan het Zuidereind gaat over in handen van Theunis' zoon Pieter van Roomen, veehouder te Baarn en vanaf 1881 heeft het perceel de status 'huis, erf en schuur'. Als eigendom van diens zoon Wouter van Roomen, eveneens veehouder te Baarn, zal het huis in 1941 gesloopt worden door het Nederlandse leger ter verruiming van het schootsveld. Het perceel krijgt de status van deels dijk en deels weiland.

Tot slot de locatie aan de Grote Melm. Volgens wikipedia.nl is het complex daar in 1852 verkocht door Gerrit Nieuwland aan Pieter van Roomen, landbouwer te Soest en broer van Theunis van Roomen, op voorwaarde dat de kalkoven afgebroken zou worden. In het kadaster blijft de omschrijving voor het perceel echter nog lange tijd 'kalkoven, schuur en bergplaats' wanneer het eigendom ervan overgaat op zoon Pieter van Roomen jr. en vervolgens op diens zoon Willem van Roomen. Beiden zijn landbouwer te Soest. Pas in 1893 wijzigt de status naar weiland en het zal nog lang in bezit van deze familie blijven.

We mogen er dus wel vanuit gaan dat er minimaal drie eeuwen lang schelpen verbrand werden langs de Eem ten behoeve van de verstedelijking. Het is jammer dat er geen sporen meer van terug te vinden zijn in het landschap, maar wat is het fijn dat een 19e eeuwse (helaas onbekende) schilder het tafereel aan de Eem heeft vastgelegd en het werk nog bewaard is gebleven!

Beeld

Tenzij anders aangegeven, afkomstig uit de collectie van de HKB.

Bronnen

Archief Eemland (AE)

Cbg.nl

Het Utrechts Archief, kadasterarchief

Ivn.nl

Rootsweb.com

Wiewaswie.nl

Heijder, M.: 'Kalkovens van Huizen' in *Tussen Vecht en Eem* no. 2-1995.

Hilhorst, Jan H.M.: *Soest, Hees en De Birkt: van de achtste tot de zeventiende eeuw*, ©2001.

Noten

1. Ivn.nl, afdeling Eemland.
2. Tussen Vecht en Eem no. 2-1995.
3. Kleinzoon van Willem van Dashorst, apotheker te Amersfoort en eigenaar van kalkovens in Zwartsluis. Overgrootvader Johannes was eveneens apotheker in Zwartsluis.
4. Verkoop kan ook ingegeven zijn geweest door het overlijden van Johannes Mattheus (1800), en zussen Anna Maria (1801) en Anthonia Clara (1804).
5. Zus Johanna Maria overlijdt op 36-jarige leeftijd in Boxmeer in februari 1813. Broer Wilhelmus Franciscus, ook apotheker, overlijdt 6 maanden

De boerderij van het schilderij met een ietwat gewijzigde gevelindeling, toebehorend aan de familie Van Roomen, tijdens de Tweede Wereldoorlog afgebroken in 1941.

- later op 42-jarige leeftijd in Hoorn en de tweede broer Franciscus Xaverius, priester, overlijdt op 52-jarige leeftijd in juli 1827 eveneens in Hoorn.
- 6. AE, burgerrechtverlening van de stad Amersfoort.
- 7. Kroniek van Eemnes, HKE.
- 8. *Soest, Hees en De Birk*, pag. 224.
- 9. AE, notariële akte AT 002a003 folio 315 V voor de zoon; HUA, 34-4.U070a006 voor de vader.
- 10. Pieter de Graeff (1638-1707), vrijheer van Polsbroek, gehuwd met Jacoba Bicker, dochter van Jan Bicker (van *De Eult*). Pieter was bewindvoerder van de VOC, vanaf zijn jeugd bevriend met stadhouder Willem III. Cornelis de Graeff (1599-1664), zijn vader, liet een hofstede aan de Zoestdyck bouwen rond 1650, op de plek van het latere paleis *Soestdijk*, en was een van de voogden van Willem III, de latere koning Willem I.

- In 1672 raakte de Amsterdamse regentenfamilie De Graeff wegens de steun aan hun aangetrouwd familielid Johan de Witt (getrouwd met Wendela, dochter van Jan Bicker) uit de gratie bij Willem III. De hofstede *Soestdijk* werd in 1674 door Jacob de Graeff (broer van Pieter) aan hun voormalige vriend verkocht.
- 11. AE, notariële akte AT015 a004 folio 4 V d.d. 17-07-1684: na het overlijden van Samson Spiegel in 1683/84, verkoopt zijn broer Henric Laurens Spiegel, rentmeester van de prins van Oranje en leenheer voor de baronie IJsselstein, als mede-eigenaar van het goed *Wolkenberg* de kalkovens aan zijn schoonzuster, de weduwe Eva Catharina Moijaerts.
- 12. *Soest, Hees en De Birk*, pag. 255.

EXPOSITIE 'TEGELS, VAN VERLEDEN TOT HEDEN'

Waar denkt u aan bij het woord 'tegels'? Aan uw terras, stoeptegels, uw badkamer? Of misschien aan de spreuktegels op de muur naast de schouw in de boerderij van oma? Tegeltaleaus of gevelversieringen aan oude, nog niet gesloopte huizen in Baarn? Misschien denkt u wel aan de nieuwe inrichting van de Laanstraat! Herinnert u zich de mooie tegelversieringen in de in 1984 afgebroken Kleuterschool LENTELEVEN? Of denkt u terug aan uw tijd op Het Baarnsch Lyceum waar de mooie pilaren staan met tegels van M.C. Escher?

Waar komt het woord 'tegel' eigenlijk vandaan? Wanneer is men begonnen met het maken van tegels in Nederland, en wat is er voor nodig. Welke functies hebben tegels? Hoe wijdverbreid in de wereld treffen we tegels aan?

Dit alles komt aan bod in de nieuwe tentoonstelling van de Historische Kring Baerne die op zaterdag 21 september 2019 om 11.00 u geopend wordt door onze wethouder van cultuur, Theo Stroo. Het is tot januari 2020 gratis te bezichtigen in onze ruimte onder de openbare bibliotheek, Hoofdstraat 1a. Openingstijden: woensdag 14-16 u en zaterdag 11-13 u. U bent van harte welkom!

Tegeltaleau van Hotel Zeiler aan het Stationsplein (coll. HKB).

AANWINSTEN TWEEDE KWARTAAL 2019

Het afgelopen kwartaal is de collectie van de Oudheidkamer met maar liefst 37 objecten verrijkt. Daartussen bevinden zich 10 boeken, 6 kunstwerken, 9 promotie-artikelen en 2 medailles. Op onderstaande foto ziet u een selectie van de recente aanwinsten. Wij danken de gulle gevers van harte!

Mocht u van zins zijn om op te ruimen en treft u tijdens die actie spullen aan die van Baarnse afkomst zijn of als onderwerp Baarn hebben? In de collectie van de Oudheidkamer zullen ze een goed tehuis vinden.

In willekeurige volgorde: fles Grande Orange oranje likeur; fles 'Appeltjes van Oranje' sinaasappel brandewijn; drie bierflesjes Baarnsche Brouwerij t.w. Cornelis Bok, Hendrik Blond en Willem III Amber; boek *Oranje-bastaarden, een Vademecum*, door H. de Jongh; boek *Een vereeniging als sociëteit 1865-1990*; tekening van het oude gemeentehuis te Baarn, maker onbekend; aquarel van een boerderij met watertje, maker onbekend; houten reclamebord: 'Ook deze glas en verfwerken A. v. Vulpen, Baarn. Tel: 2296. Sinds 1901'.

HISTORISCHE VILLA AMALIALAAN 2

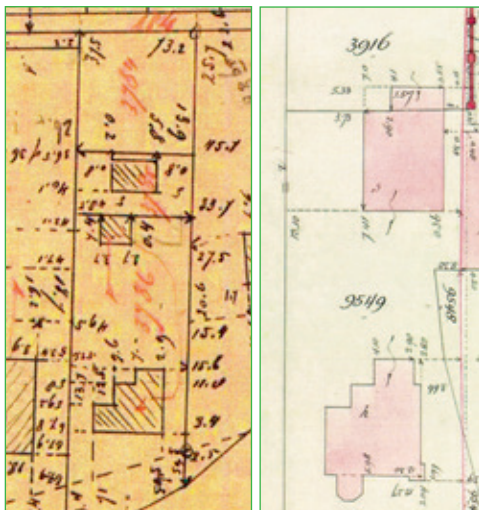
De familie Zandvoort heeft drie generaties lang in het pand aan de Amaliaaan een fotografiwinkel gedreven tot 2011. Na vele jaren leegstand werd het in het najaar van 2018 gesloopt om plaats te maken voor een appartementengebouw. Deze zomer trokken de nieuwe bewoners erin. Tijd om eens in de geschiedenis van het pand te duiken waar - door meer dan één familie - foto's blijken te zijn gemaakt als kostwinning.

door Henriëtte Beuk

Om een begin te maken met de speurtocht naar de eerste eigenaar van het originele pand werden eerst de adresboeken op Groenegraf.nl bekeken. In het adresboek van 1917 stonden op Amaliaaan 2 twee personen vermeld: weduwe G. Limperg en H.A. Stadermann. Er bestaat nog een oudere adressengids van Baarn, van 1889, en die gaf aan dat weduwe G. Limperg al aan de Amaliaaan woonde. Een gang naar het Archief Eemland leverde tenslotte op dat

predikant Georg Limperg in 1879 naar Baarn was gekomen met zijn vrouw Margaretha Johanna Schröder en hun dochter Johanna Christina. Ze vestigden zich in de Oosterstraat, om twee jaar later naar Bodegraven te verhuizen. In 1883 zijn ze weer terug in Baarn, waar vader Georg zal overlijden in 1885, 38 jaar oud. Naar aanleiding van zijn begrafenis op de Oude Begraafplaats wordt hij in een necrologie beschreven als 'een vermaard kanselaar en zowel hier als elders om zijn human karakter bemind'. Op de registratiekaart staan als volgende adressen Nieuwstraat en Amaliaaan G73a. De ouders van weduwe Limperg waren in 1893 vanuit Amsterdam naar Baarn verhuisd en woonden o.a. in de Leestraat en later ook aan de Amaliaaan bij hun dochter.

Uit het archief van het kadaster blijkt M.J. Schröder in 1888 eigenares te zijn geworden van de villa die wij gekend hebben als Amaliaaan 2. Zij kocht het van Louis Reinier, baron Taets van Amerongen, hofmaarschalk op paleis *Soestdijk*. De baron had het in 1885 verkregen, nadat Elbert Hartog, rentmeester te Baarn een huis had laten bouwen op het voormalige bouwland dat hij in 1882 had gekocht. De basis van het winkelpand was dus laat 19e eeuws. Weduwe Limperg had achter haar huis nog een flinke lap grond, waarop een

Amaliaaan 2, veldwerkkarten 1884 resp. 1896 (kadaster, Het Utrechts Archief).

De boekhandel van Stadermann in de Nieuwstraat, rond 1905.

schuur stond die grensde aan de steeg¹ die naar de Nieuw Baarnstraat leidde.

De al eerder genoemde H.A. Stadermann is volgens de telefoonlijst uit 1915 een uitgever van ansichtkaarten (met foto's!), wonende op Amaliaaan G197.

Boekhandel Stadermann

Heinrich Adelbert Stadermann jr, geboren in 1870 te Den Helder, was volgens het Militieregister Wieringerwerf een jongeman van 1,67 m lang, met zwart haar en lichtgrijze ogen, voorzien van een flinke neus en ronde kin. Hij komt in augustus 1892 vanuit Enkhuizen naar Baarn voor een betrekking bij Fels' boekhandel in de Laanstraat.

Albertus Fels was uitgever en boekhandelaar geweest in Delft en was zes jaar eerder naar

Baarn gekomen met zijn vrouw Jacoba Adriana Kempenaar. Een jaar later kondigt Fels in het *Nieuwsblad voor den Boekhandel* aan dat hij zich als boekhandelaar en uitgever gaat vestigen in Baarn en dat zijn woning in aanbouw is. Dit pand is de voorloper van de nog steeds bestaande boekhandel Den Boer in de Laanstraat. In het najaar van 1891 vertrekt Fels met zijn vrouw naar Apeldoorn. Vermoedelijk heeft Fels een bedrijfsleider aangesteld, Kornelis Kempenaar - een oom van zijn echtgenote - met wie Stadermann na ruim een jaar samenwerken in januari 1894 in conflict komt, want beide partijen plaatsen een advertentie om de distantie publiek te maken. Stadermann kondigt de volgende maand al aan dat hij voor zichzelf begint met een boek-, papier- en kunsthandel. Die winkel is gevestigd

in de Nieuwstraat en Stadermann is daar eigenaar van een flink perceel met een huis en een tuin.² Dat perceel wordt in 1896 gesplitst in 3 delen, waarop 3 royale winkelpanden worden gebouwd.

De bron van de onmin met Kempenaar ligt misschien wel in de ondernemersgeest van Stadermann, wiens vader een boekhandel had bestierd en wiens grootvader (Johann) Ernst Christian³ ook in het vak had gezeten. In 1895 afficheert H.A. Stadermann jr zich als importeur van boeken te Baarn, in 1896 opent hij een tweede boekhandel in Soest, in hetzelfde jaar verwerft hij het agentschap voor het *Algemeen Handelsblad* en rond 1900 heeft hij ook een advertentiebureau in het pand aan de Nieuwstraat. Bij zijn huwelijk in 1899 te Baarn met Johanna Christina Limperg noemt hij zich koopman en die ambitie wordt nog eens onderstreept als hij compagnon wordt in de Eerste Hollandsche Wijn-importhandel te Amsterdam, met Johannus Philippus Meessen, maar die beste man gaat jammerlijk failliet in 1903, zodat het bedrijf ook wel geliquideerd zal zijn. Een tweede agentschap voor *De Telegraaf* in Baarn volgt in 1901 en een paar maanden later zet hij een tweede compagnonschap op in Amsterdam, maar dan blijft hij wel op zijn vakgebied: Stadermann & Beek, boekhandel, kantoorboekhandel, handel in schilder- en tekenbenodigdheden. Die onderneming lijkt het in ieder geval vol te houden tot 1925.⁴

In september 1900 komt Adrianus Bernardus Oerlemans, boekhandelaar en boekdrukker, vanuit Leeuwarden en vestigt zich met zijn vrouw en dochter op Nieuwstraat F109. Kennelijk krijgt hij de dagelijkse leiding over de zaak van Stadermann.⁵ Deze verhuist namelijk een jaar later met zijn gezin naar

Watergraafsmeer en het eigendom van de winkelpanden in de Nieuwstraat gaat over naar zijn schoonmoeder, weduwe Limperg.

Het gezin van uitgever H.A. Stadermann jr komt in 1905 weer terug en ze vestigen zich dan op de Nassaulaan. Tien jaar later blijkt het gezin echter bij weduwe Limperg in te wonen. In 1922 verhuist het gezin Stadermann-Limperg naar Hilversum - dan worden ook de panden Nieuwstraat 23-25 opnieuw verkocht - om in april 1927 te vertrekken naar Den Haag, in navolging van zoon George.⁶ Weduwe Limperg overlijdt in 1934 en wordt in Baarn op de Oude Begraafplaats ter aarde besteld.

Fotohandel F.A. Voskuijl

Na het vertrek van het gezin Stadermann-Limperg in 1922 wordt het pand Amaliaaan 2, met een tuin, erf, huis, schuur en nog een tuin verkocht aan makelaar Jan Frederik Barends.

In 1931 wordt het huis met tuinen, erf en schuur eigendom van Frederik Adolph (Frits) Voskuijl, fotograaf uit De Bilt. Deze fotograaf was bij zijn huwelijk met Sara Susanna de Prinse in juni 1914 te Amsterdam nog meubelstofferder en het echtpaar is in 1925 naar Baarn gekomen. Frits opent dan de winkel City Magazijn op de hoek van de Laanstraat en de Nieuwstraat.⁷ Hier verkoopt hij huishoudelijke, luxe en fotoartikelen, maar vanaf 1927 heeft hij ook een fotoatelier elders in de Laanstraat. Zijn oudere neef Johannes Hendrikus Coerdes was al fotograaf op de Nieuw Baarnstraat (met een atelier achter villa *Pera* aan de Eemnesserweg), wellicht heeft hij daar het vak geleerd. Blijkbaar gaan de zaken goed, want Frits opent in 1928 een tweede fotografiezaak aan de Van Weestraat in Soest. Op de foto uit 1930 is het pand nog wel te her-

Promotie over de omroepvereniging AVRO, links van de auto J.C. Voskuil, broer van de fotograaf, en rechts Sara Susanna Voskuil-de Prinse, anno 1930.

kennen als een licht aangepast woonhuis. De erker links lijkt nog tot het woongedeelte te behoren. Op de sierlijst onder het balkon staat 'Tilly' geschilderd, wat het koosnaampje zal zijn geweest voor dochter Mathilda Susanna (geboren in 1925 te Baarn). Rechts op de foto de etalage van de winkel en op de achtergrond links staat villa Anna.

Fotohandel R.G. Frank

In 1939 koopt ingenieur en fotograaf Richard Georg Israel Frank het pand Amaliaaan 2 en gaat daar ook wonen met zijn vrouw Anna Meisel en dochter Martha Marianne Sara. Het van oorsprong Duitse gezin was in november 1933 al in Baarn komen wonen en vanaf 1934

staat de naam R. Frank vermeld in advertenties in lokale en regionale dagbladen als eigenaar van Foto Voskuyl, zowel voor de zaak in Baarn als later ook voor het filiaal in Soest aan de Van Weedestraat. Richard houdt in juni 1935 drie weken lang een expositie in het Baarnsch Lyceum.

Wanneer de Duitsers in 1940 Nederland bezetten, blijft het gezin Frank in Baarn wonen waar ze echter niet zullen ontkomen aan de jodenvervolging. In het kadaster stuitte ik op de volgende aantekening bij het perceel Amaliaaan 2: *Ingevolge d.d. 11-11-1942 ontvangen mededeling van nr. 6/3498 (bij royement) van de Nederlandsche Administratie van Onroerende Goederen te 's Gravenhage zijnde percelen*

B3916, B9548 en B9549 door haar in beheer genomen, ingevolge art. 7 der verordening van den Rijkscommissaris van 11 augustus 1941 nr. 154 betreffende Joodsch grondbezit.⁸

Een bezoek aan het Nationaal Archief hielp om wat meer helder te krijgen wat er met het

Advertentie 1935 Foto Voskuyl te Baarn (coll. AE).

Advertentie 1938 Foto Voskuyl te Soest (coll. AE).

gezin Frank gebeurd was. Volgens een uittreksel van het Amsterdamse bevolkingsregister waren Richard Frank, zijn vrouw en zijn dochter Martha in september 1942 verhuisd naar Jekerstraat 54-III, Amsterdam, in de joodse Rivierenbuurt. Eind januari 1943 wordt het echtpaar echter opgepakt in Baarn. Martha zal vier maanden later opgepakt worden. Het echtpaar kwam op 29 januari 1943 (volgens woningkaart Amsterdam op 02-07-1943) vanuit Vught in Westerbork aan. Pas 8 maanden later gingen zij door naar Theresiënstadt en van daar op 12 oktober naar Auschwitz. Vader Richard stierf daar op of omstreeks 15 oktober 1944, moeder Anna een week later op 23 oktober 1944. Van Martha is niet bekend of zij in Vught heeft gezeten. Wel vermeldt de administratie in Westerbork dat zij daar aankwam en werd ingeschreven op 20 augustus 1943 (woningkaart Amsterdam zegt 01-08-1943 naar Westerbork). Daar werd ze op 18 januari 1944 doorgestuurd naar Theresiënstadt om er op 12 oktober 1944, 26 jaar oud, ter dood te worden gebracht.⁹

Het Baarnse bezit van de familie Frank

In het dossier no. 77712 dat het Nederlands Beheersinstituut (NBI) heeft aangelegd over het Baarnse bezit van de familie Frank trof ik een brief d.d. 07-08-1946 aan van Sophie Simon-Frank, zuster van Richard die in Amerika woonde. Ze schrijft namens haar broer Paul en haar moeder Flora Koch¹⁰ en verzoekt daarin om hulp om als rechtmatige erfgenamen van het bezit van haar broer en schoonzus erkend te worden. Via via is de brief in bezit gekomen van mr Henri Carel Dietz, gevestigd in Baarn. Hij had eerder een oproep in de lokale krant geplaatst waarin hij verzocht om informatie

over de bezittingen van de familie Frank. Dietz wordt uiteindelijk in maart 1947 door het NBI benoemd als beheerder van het dossier Frank. Twee heren van de buitendienst van het NBI-regiokantoor Amersfoort gaan al in oktober 1946 in Baarn een rondje doen onder vrienden van de familie Frank en personeel van Foto Voskuyl. Zo blijkt dat het gezin bij diverse mensen in Baarn huisraad, kleding, en ook werk van kunstacademiestudente Martha had ondergebracht.

De fotowinkel was eind april 1943 voor f 3.020,03 verkocht aan G.H. Jautze,¹¹ een Nederlandse *Verwalter* die als bewindvoerder opereerde voor de *Vermögensverwaltung und Rentner Anstalt*. Hij neemt hiermee alleen het bedrijf over, de hypotheek valt er buiten. Later wordt hij ervan beschuldigd de zaak onrechtmatig te hebben overgenomen en omstreeks Dolle Dinsdag (05-09-1944) vertrekt hij halsoverkop naar zijn gezin in Den Haag.

Vanaf de verhuizing van het echtpaar Frank naar Amsterdam zijn de twee personeelsleden, Francina Maria Smit¹² en Anje Onck nog negen maanden blijven werken in de winkel tot ze daarmee stoppen in mei 1943.

De heren van het NBI spreken ook met de huurder die vanaf 02-01-1945 in het huis is komen wonen en zijn fotowinkel naar het pand heeft overgebracht: Jos Zandvoort. Hij heeft van Jautze via een notaris de winkelinventaris overgenomen voor f 2.500, de huur wordt betaald aan het NBI.

Doordat Frank de zaak onder de naam Foto Voskuyl voortgezet had, werd ook F.A. Voskuil na de oorlog nog verdacht van landverraad, getuige een schrijven d.d. 11-04-1946 van het bureau Roerende Goederen van Vijanden en Landverraders van de gemeente Baarn, waar-

in Voskuil expliciet 'geen NSB'er' verklaard wordt.

Uiteindelijk doet mr Dietz in juni 1948 een voorstel aan het NBI om het bezit van Frank in Baarn te verkopen aan Jos Zandvoort voor f 16.000: f 11.500 (taxatiewaarde) voor het onroerende goed, f 2.000 voor goodwill en f 2.500 voor de inventaris. Die inventaris had Zandvoort al eerder betaald aan Jautze, maar dat werd als verduistering gezien en hiermee werd voorkomen dat Zandvoort alsnog aan rechtsvervolging zou worden blootgesteld. Wellicht was het verkoopbedrag zo hoog omdat de hypotheek van f 7.000 afgelost moest worden, net als de leningen die broer Paul en zus Sophie hadden verstrekt (totaal ca. f 5.800), enkele leveranciers die nog betaling van openstaande facturen opeisten en natuurlijk moest het honorarium van mr Dietz (f 800) voldaan worden.

Fotowinkel Zandvoort

Johannes (Jos) Zandvoort is geboren in Gouda op 18-04-1901 en hij trouwt in 1926 in Baarn met Alida Boelens. Zijn broer Hendrik is koopman te Gouda en die koopt in 1950 het winkelpand aan de Amaliaalaan van het NBI.

Op een veldwerkkaart van het kadaster uit 1956 is al te zien dat de voordeur een stuk naar rechts verplaatst is en de winkelpui met etalages een schuine lijn vertoont. Het huis, de schuur, tuin en atelier gaan vervolgens in 1958 over in handen van Jos en hij zal vanaf 1964 het eigendom delen met zijn vijf kinderen, waarvan Hendrik (Henk) Zandvoort (geb. Baarn, 11-03-1927) ook fotograaf wordt op Amaliaalaan 2. Langzamerhand wordt het oorspronkelijke huis een volledig winkelpand met uitbreiding naar achteren.

Foto Zandvoort anno 1985.

Noten

1. Deze steeg staat tegenwoordig plaatselijk bekend als 'de Reet van Egypte', refererend naar een voormalige shoarmazaak die in de buurt gevestigd was.
2. Het huis en de tuin waren eerder eigendom geweest van een gepensioneerde kapitein, Louis Volkerts Boersma uit Naarden, die op twee percelen bouwland een huis had neergezet met diverse bij- of aanbouwen vanaf 1879. In 1897 komt het winkelpand no. 23 in bezit van wed. G. Limperg. Vermoedelijk verhuurt

Beeld

Tenzij anders aangeven, afkomstig uit de collectie van de HKB.

Bronnen

Ahnenforschungs.net

Cbg.nl

Delpher.nl

Ellisland.org

Familysearch.nl

Gahetna.nl

Groenegraf.nl

Joodsmonumentbaarn.nl

Wiewaswie.nl

Archief Eemland (AE)

Nationaal Archief, Nederlands Beheersinstituut, toegang 2.09.16.01, inventaris 6086; toegang 2.09.16.02, inventaris 3246; toegang 2.09.16.04, inventaris 77712.

ze dat winkelpand dan aan haar schoonzoon, want destijds woont ze al immers aan de Amaliaaan. De andere twee panden no. 19 en 21 worden in 1898 door Stadermann verkocht aan zijn echtgenote die ze op haar beurt in 1902 verkoopt aan haar moeder. Later verkoopt deze nrs. 19 en 21 aan kapper Nicolaas Rector in 1919, en in 1922 neemt hij ook no. 23 van haar over. Rector houdt alleen no. 19 voor zijn eigen zaak, no. 21 verkoopt hij in 1921 aan Warmolts (delicatesen) en no. 23 in 1922 aan Bibo (slager).

3. De doopsgezinde Ernst (1795-1867) was Duitsland ontvlucht met zijn gezin en had zich in Enkhuizen gevestigd als boekbinder en boekhandelaar. Vanwege zijn belezenheid en talenkennis verkreeg hij al snel een zekere roem en werkte hij ook voor de marine in Den Helder.
4. De winkel was gevestigd aan Galerij 18 te Amsterdam, dat was een U-vormige winkelarcade bij het Paleis voor de Volksvlijt op het Frederiksplein. Nadat het Paleis was afgebrand in 1929 liep de animo voor het winkelen in de galerij snel terug. Uiteindelijk is dit winkelcentrum

avant la lettre gesloopt in 1969.

5. Oerlemans overlijdt in 1909 en de leiding van zaak in de Nieuwstraat wordt in augustus 1910 overgenomen door Reijer Johannes Fuik, uitgever en boekhandelaar. Het is vreemd om A.B. Oerlemans in de telefoonlijst van 1915 nog steeds op de Nieuwstraat te zien staan, terwijl Fuik dan al een aantal jaren de zaak in handen heeft en het gezin Oerlemans ruim 2 jaar in Rotterdam woont. Zelfs in 1924 wordt nog geadverteerd met Oerlemans Boekhandel, de zaak blijkt dan verhuisd naar de Laanstraat 87a.
6. George Stadermann werkt in 1929 als adjunct-commies bij het Ministerie van Financiën te Den Haag, vervolgens als stadsarchivaris in Tholen en als archivaris in Goes. Heeft diverse publicaties over de Zeeuwse geschiedenis op zijn naam staan en is overleden tussen 1965 (pensioering) en 1976. Zijn vader overlijdt in 1942 te Den Haag en wordt begraven op de Oude Begraafplaats in Baarn. Zijn moeder overlijdt in Goes op 13-09-1956, zij is ook begraven in Baarn. Vermoedelijk hebben moeder en zoon samen-gewoond, Georg is vrijgezel gebleven.
7. Nu de locatie van delicatessenwinkel Paul!, Laanstraat 103.
8. Op 11 augustus 1941 trad Verordening 154/1941 'betreffende het joodsche grondbezit' in werking, waarin de liquidatie van joods onroerend goed en hypotheek werd geregeld. Deze verordening verplichtte de joodse bevolking in Nederland haar grondbezit, inclusief alle aan de grond gerelateerde rechten aan te melden bij de Duitse bezettingsmacht. Deze rechten bestonden niet alleen uit het recht van erfpacht en het recht van opstal, maar ook uit het onroerend goed op de grond en de daarop gevestigde rechten zoals verhuur en hypotheek. Aangifteformulieren voor registratie van joods grondbezit waren verkrijgbaar bij de Kamers van Koophandel. De aanmeldingen moesten worden ingediend bij de *Niederländische Grundstückverwaltung*. Deze verordening was niet van toepassing op landbouwgronden en onroerende goederen die deel uitmaakten van ondernemingen. Deze waren al aangemeld op grond van Verordening 189/1940 'betreffende het aangeven van joodse ondernemingen' van 22 oktober 1940 (bron: oorlogsgetroffenen.nl).
9. Joodsmonumentbaarn.nl
10. Flora Koch en haar man Eduard Gerson Frank zijn in Antwerpen op de *ss Pennland* gestapt in april 1940, als laatste woonplaats is Baarn aangegeven, visa verstrekt in Rotterdam. Sophie Frank, haar man Paul Simon en hun zonen Johann (14 jaar) en Raimund (10 jaar) zijn in Genua op de *ss Washington* gestapt in mei 1940, visa verstrekt in Zürich wat ook hun laatste woonplaats was.
11. Volgens de koopovereenkomst tussen Jautze en de Nagu (*Niederländische Aktiengesellschaft für Abwicklung der Unternehmungen*) zou hij in Duivendrecht op de Rylenerkade [Bijlmerkade?-HB] gevestigd zijn geweest. Ik heb dit adres niet kunnen terugvinden. De kinderen van Gerrit Hendrik Jautze zijn allen geboren in Den Haag.
12. Francina Smit (Den Haag, 1923-Delft, 1986) was met haar ouders, zus Maria Francina Hendrika en broers Jan Hendrik en Frans naar Baarn verhuisd in augustus 1926. Tijdens de oorlog woonde zij in Hilversum, met haar moeder die in 1928 weduwe was worden. Francina werd in 1942 tot bedrijfsleider van het Baarnse filiaal benoemd, na het vertrek van Richard Frank. Op 10-03-1947 worden de benoemingen van Jautze en Smit echter herroepen in het KvK-dossier.

Eemnesserweg 12 3741 GA Baarn
telefoon 035 5413321
www.debaarnsenotarissen.nl
email : info@debaarnsenotarissen.nl

PLEZIERIG LEVEN, ZORGELOOS WONEN

DANKZIJ ONS ZORGHOTEL
KUNT U EVEN 'PROEFWONEN'

Welkom bij Huize Brandsen. Een sfeervol woon-zorghuis en zorghotel midden in het gezellige en groene Baarn. Hier geniet u van professionele levensloopbestendige zorg, ruime appartementen en een levendige sfeer. Een zorgindicatie is niet noodzakelijk. Zo wordt verzorgd wonen zorgeloos leven. Zie www.huizebrandsen.nl

HUIZE • BRANDSEN
verzorgd wonen

Koningsweg 2, 3743 EV Baarn 035 541 3055 info@huizebrandsen.nl www.huizebrandsen.nl

APOTHEEK JULIUS

Sinds 1886

M.A. Smulders-de Jong, apotheker

UW GENEESMIDDEL ONZE ZORG

Laanstraat 36, 3743 BG Baarn

Telefoon (035) 5412432

Fax (035) 5421021

apotheek.julius@ezorg.nl

www.apotheekjulius.nl

AL 35 JAAR STERK IN:

- TAPIJT
- LAMINAAT
- GORDIJNEN
- VITRAGE
- RAAMDECORATIE
- MEUBELSTOFFERING
- BEDDEN
- BOXSPRINGS
- DEKBEDDEN EN KUSSENS
- BEDTEXTIEL

VAKKUNDIG,
ERVARING, SERVICE EN
EEN DESKUNDIG
ADVIES

DE WOON- EN SLAAPSPECIALIST VAN BAARN E.O.

jan buis

NIEUWSTRAAT 24-27, 3743 BK BAARN

WONEN: TEL. 035-5412600

SLAPEN: TEL. 035-5413076

GEBOREN, GETOGEN: MARY PAPO-SCHREUDER

Opgroeien in Baarn, het is zo slecht nog niet. In deze serie gaan we terug in de tijd, terug naar het ouderlijk huis, het buiten spelen in de buurt, de lagere school. Deze keer: de jonge jaren van Mary Papo-Schreuder, opgegroeid aan het Mesdagplein in Rode Dorp.

door Eric Lorier

Onderweg naar school was het halverwege steevast oversteken naar de overkant van de weg. Ik liep altijd samen met mijn jongere broertje en zusje naar school, en die durfden niet vlak langs het kerkhof. Dus ja, dan maar oversteken... Ik heb het katholieke scholenrijtje helemaal gedaan. Eerst de Agnes kleuterschool op de Paulus Potterlaan, daarna de Aloysius en toen de Kennedymavo. Die laatste was niet zo'n succes. Ik had geen klik daar met de leraren, dus na een jaar ben ik daar van school gegaan. Toen ging ik naar de LEAO-nonnenschool van Zuster Lidwien in Laren. Dat was een kennis van mijn ouders, zo kwam ik daar terecht. Daar heb ik een hartstikke leuke tijd gehad! Nee helemaal niet zo streng als je zou denken. Er zaten daar veel jonge net afgestudeerde leraren uit Amsterdam.

Mary Papo werd op 11 september 1960 geboren als Mary Schreuder, in het ziekenhuis aan de Torenlaan. Er zouden na Mary nog een zoon en een dochter volgen, Jeroen en Sylvia. Mijn broertje kreeg ik voor mijn vierde verjaardag, ja, we zijn dus inderdaad op dezelfde dag jarig. De familie woonde op Mesdagplein 2. Onder het poortje. We waren de enigen met de voordeur in de poort naar de Neuhuisstraat, het voelde dus echt als ons poortje. Er was recht tegenover ons nog wel een andere deur in de poort, maar daar woonde niemand. Dat was de deur naar de opslag van de woningbouw-

vereniging. Boven was daar een duivenzaaltje, beneden had de woningbouw een kantoortje. Dat was vanaf het plein gezien rechts van de poort, de woning van de familie Schreuder was links van de poort. En mijn vader, hij was natuurgenezer, huurde nog een praktijkruimte bij de burens.

Mary met vriendinnetje uitkijkend over het Mesdagplein dat werd gerenoveerd.

Mary (rechts) met broertje, zusje en vader voor het poortje. Onder de poort vaders auto.

Het Mesdagplein was een fijne buurt om op te groeien, herinnert Mary zich. *Veel gezinnen van ongeveer dezelfde leeftijd. En dus ook veel kinderen om mee te spelen. Een hechte buurt ook, iedereen stond altijd voor elkaar klaar.* Ze herinnert zich de families Hom, Panders, Gelijsteen, Muts, Kieft, Aartsen, Van Ee en Roos. *De achterdeuren stonden altijd open dus je kon zo overal binnen lopen. Zo'n buurt was het. Ik weet nog dat mijn zusje een keer met haar arm in de centrifuge terecht was gekomen. Ze moest naar het ziekenhuis en mijn moeder moest mee natuurlijk. Ik heb volgens mij niet eens gemerkt dat moeder weg was, de boel werd gewoon zonder veel woorden automatisch overgenomen door de buurvrouwen. En toen ik een keer ziek naar huis kwam terwijl er niemand thuis was, belandde ik bij de familie Van Ee op de bank. Zo ging dat, je zorgde voor elkaar in het Rode Dorp.*

Het leven speelde zich af op het Mesdagplein zelf. *Daar gebeurde alles. Was er ook perfect voor natuurlijk. Het echt òns plein. De kinderen van de Marisstraat hadden hun eigen plein. Ja, wat deden we? Voetballen, touwtjespringen,*

hinkelen, huttenbouwen, noem het allemaal maar op. En na Oud en Nieuw rotjes zoeken op straat, en ze dan aan elkaar binden en proberen of ze nog wilden knallen. Ja, de liefde voor vuurwerk zat er al vroeg in... En we gingen ook heel veel naar de grote speeltuin. Nee niet die op de Jan Steenlaan, het was een andere speeltuin aan de Israëlsstraat, op de plek waar ook de kermis nog een tijd werd gehouden. Dat was toen helemaal aan de rand van het dorp. In Mary's herinnering was het een enorme speeltuin, met onder meer een overdekte zandbak. Tja, hoe noemden we die beheerder ook alweer. Opa nogwat, ik kan even niet op de naam komen. De speeltuin was trouwens van speeltuinvereniging Noorderkwartier en was inderdaad groot. Er stonden een heleboel schommels, een grote betonnen glijbaan, talloze andere speeltoestellen, een overdekt speelterrein. De overdekte zandbak was maar liefst 12,5 bij 12,5 m groot.

Mary's schoolcarrière begon dus op de Agnes kleuterschool, het kleuterschooltje op de hoek van de Paulus Potterlaan en de Johannes Vermeerlaan. *Ik heb er niet zo veel herinneringen aan eigenlijk, volgens mij vond ik het daar wel leuk. Ik heb er drie jaar op gezeten, en toen ging ik naar de Aloysius. De logische stap inderdaad voor een katholiek gezin. Juffrouw Iet Schoonmaker, meester Broekhoven, meester Ram, Flip Schouten, dat zijn de namen die spontaan boven komen drijven. Ze was een gemiddelde leerling, denkt ze zelf. Geen opvallend hoge cijfers, maar ook nooit problemen bij het overgaan. Op mijn rapport stond altijd 'nieuwsgierig', en dat klopt ook wel. Ik wilde altijd alles weten, was daardoor snel afgeleid. Als er ergens in de klas een pen op de grond*

Speeltuin Noorderkwartier aan de Israëlsstraat in Baarn (foto Jacques Stevens, Hilversum).

viel dan wilde ik weten wie hem had laten vallen, hoe het gebeurd was, of het ding al opgehaapt was, noem maar op. Dat snel afgeleid zijn was echter niet per se wat haar met enige regelmaat 'naast de klok' deed belanden. Als je straf kreeg moest je naar de directeur en dan moest je een tijdje naast de klok staan. Geen idee waarom dat naast de klok moest, maar dat was nu eenmaal zo. En ja, het kwam wel met enige regelmaat voor dat ik daar kwam te staan. Weet je, ik kan heel slecht tegen onrecht. Dan kan ik mijn mond niet houden en dan kom ik voor iemand op. En ja, dan krijg je wel eens straf. Negatieve herinneringen aan de Aloysiusschool heeft het niet opgeleverd in elk geval. Wel nee, was prima allemaal. School hoorde er gewoon bij.

De Aloysiusschool was uiteraard ook toen al een katholieke school, maar de kerk was in die tijd waarschijnlijk nog wat nadrukkelijker aanwezig in het dagelijks leven op school dan nu. Elke maandagochtend begonnen we altijd met catechismus. Kwam er iemand van de kerk, kapelaan Berenschot, in de klas. En als je dan dat weekeinde niet naar de mis in de Nicolaaskerk was geweest dan kreeg je dat wel te horen hoor.' Resultaat: Mary zat net als al haar klasgenootjes elke zondag braaf in de kerk. 'Het was niet eens zo dat je straf kreeg als je niet naar de kerk was geweest, maar het werd wel op zo'n manier gezegd dat je toch maar liever wel naar de kerk ging. Het was trouwens de bedoeling dat kapelaan Berenschot ons zou trouwen, maar dat lukte toen niet. We had-

den alles al geregeld om tussen Kerst en Oud en Nieuw te trouwen, dan kon Berenschot ook. Alleen toen zei de gemeente dat er in die week geen huwelijken konden worden gesloten. Dat was complete onzin bleek later, het gemeentehuis was gewoon open. Ik denk dat die ambtenaar zelf gewoon vakantie wilde in die week. Maar goed, toen is het een week naar voren gehaald en heeft de pastoor en niet de kapelaan ons getrouwd.

Toen Mary ongeveer tien was zwaaide de familie het Rode Dorp vaarwel. *We gingen naar de Eemnesserweg, tegenover Albert Heijn. Lekker handig zou je denken, zo'n supermarkt aan de overkant, maar daar kwamen we dus nooit. Mocht niet van mijn vader, daar was hij heel principieel in. Hij was heel erg van de lokale middenstand, en Albert Heijn, dat was een grootgrutter, daar ging je niet heen. Uiteraard werd er wel eens gezondigd. Ik ging er stiekem wel eens heen inderdaad. Maar dan liep ik wel om, zodat hij het niet kon zien.'* De principiële steun voor de lokale ondernemers is desondanks wel iets wat is blijven hangen bij Mary. *Je zal me eigenlijk nooit bij de Albert Heijn zien. Inderdaad om die reden. Ik ga bijvoorbeeld naar de Jumbo, een lokale ondernemer waar een gezin achter zit.*

Hoe het verder ging:

Mary Schreuder trouwde op haar negentiende met Hubert Papo en ging sindsdien door het leven als Mary Papo. Na de LEAO bij de nonnen in Laren ging ze bij een bank werken. Samen met haar man kocht ze in 1997 de tabakszaak op de hoek van de Nieuw Baarnstraat en de Sophialaan. Ze hebben de zaak twintig jaar gehad, in 2017 werd de zaak gesloten. Wel zijn ze nog doorgestaan met de verkoop van vuur-

Mary recent voor het ouderlijk huis aan het Mesdagplein (foto auteur).

werk. De Papo's doen ook al 35 jaar de krantenverspreiding in Baarn. Mary Papo is bekend van haar werk voor de winkelierscoöperatie Centrum Baarn en van de in het oog springende dingen die ze voor de Baarnse jeugd op poten heeft gezet: de Playfountain op de Brink en daarna het zomerse vakantiespektakel met allerlei opblaaswaterglijbanen in de Pekingtuin. Mary Papo zit sinds 2018 in de gemeenteraad voor de VVD. Ze is de trotse moeder van drie zonen – Hubert, Nick en Jeroen – en een heel trotse oma van de vier kleinkinderen Layla, Rhodé, Rafael en Juda.

Beeld

Tenzij anders aangegeven, afkomstig van de familie Schreuder.

COLOFON

Baerne is een kwartaaluitgave van de Historische Kring Baerne.
Oplage: 850 ex.
Vormgeving en druk:
Drukkerij BakkerBaarn.

Redactie

Henriëtte Beuk
Martijn van Empel
Eric Lorier
Marjo Stam
E redactie@historischekringbaerne.nl

Postadres

Historische Kring Baerne
Postbus 326, 3740 AH BAARN
T (035) 54 303 77
E info@historischekringbaerne.nl
I historischekringbaerne.nl

Bezoekadres

Oudheidkamer HKB
Hoofdstraat 1a, 3741 AC BAARN
Ingang via de bibliotheek, in het souterrain. Er is een lift aanwezig.

Openingstijden

Wo 14-16 u en za 11-13 u of op afspraak. Bel voor nadere informatie naar (035) 54 303 77 tijdens openingstijden of mail naar oudheidkamer@historischekringbaerne.nl.

Erelid

Mw. P.H. Kuijt-Smit

Contributie

Per jaar en per adres € 17.
NL18 INGB 0004.192.133 t.n.v. de Historische Kring Baerne te Baarn. Extra bijdragen zijn van harte welkom. Als lid ontvangt u het kwartaalblad *Baerne* en heeft u gratis toegang tot onze lezingen.
De HKB is aangemerkt als culturele ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling). Giften aan een ANBI kunt u van de inkomsten- of vennootschapsbelasting aftrekken. Een erkende ANBI hoeft geen successie- of schenkingsrechten te betalen over legaten en schenkingen. Uw schenking komt dus volledig ten goede aan de HKB.

Verzendkosten Baerne

Buiten Baarn, binnen NL: € 10 per jaar. Gelieve contributie plus verzendkosten in één bedrag over te maken.

Verkoopadressen Baerne (in Baarn)

Los exemplaar € 3,50.
Oudheidkamer HKB,
Hoofdstraat 1a;
Bruna, Laanstraat 32.

Ledenadministratie

Dhr. H.J. Kroon
T (035) 54 130 01
E ledenadministratie@historischekringbaerne.nl

Dagelijks bestuur

Dhr. J. Baerends (voorzitter)
T (035) 54 228 54

Mw. M. Olthof (secretaris)
T (035) 54 306 65

Dhr. J.M.M. Boers (penningmeester)
T (035) 63 125 45

Algemeen bestuur

Mw. E.M.M.A. Kuizinga-Claassens
werkgroep Oudheidkamer
T (035) 54 203 72

Dhr. T.J. Hofstra
werkgroep Oude Begraafplaats
T (035) 53 115 15

Dhr. J.W.A.A. van der Laan
werkgroep Archeologie
T (035) 54 116 56

Mw. H.T.M. Beuk
redactie *Baerne*
M 06 27 357 807

Dhr. M. van der Stoep
werkgroep Communicatie
T (035) 88 850 15

Dhr. P. Mreijen
M 06 29 038 917

Mw. Th. Kruidenier-Brands
T (035) 54 178 60

AGENDA

- 7-sep Cultureel Festival, u vindt onze kraam in de Laanstraat tegenover de Parklaan.
- 14-sep Open Monumentendag, thema 'Plekken van Plezier'.
- 24-sep Lezing over de Praamgracht door Roger Raat in de Herberg van Paulus, Stationsstraat te Baarn. Aanvang 20.00 u, zaal open 19.30 u.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie. De redactie heeft er naar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de redactie wenden.

Inruilactie

Korting €1.-
bij inleveren
lege
cartridge*

Alles om te printen vind je bij Bruna

Bruna heeft een ruim assortiment huiskamer en merk cartridges.

*Lever uw oude cartridge in en krijg €1.- korting op een nieuwe.

Bruna
Laanstraat 32
3743 BG Baarn
www.bruna.nl

blij met **bruna**

RUG CENTRUM
BAARN
specialisten in beweging

**FYSIOTHERAPIE
CHIROPRACTIE
OEFENTHERAPIE
MANUELE THERAPIE
PODOTHERAPIE
REVALIDATIE
ECHOGRAFIE
SHOCKWAVE**

U bent van harte welkom
in ons moderne centrum,
met een vriendelijk en
professioneel team.

**Plus-
praktijk**

Plataanlaan 5 3741 WE Baarn tel: 5411346 www.rugcentrumbaarn.nl

Dit lid van de Historische
Kring Baerne is op deze
manier uitgenodigd voor
een persoonlijke rondlei-
ding (op afspraak)
bij Rugcentrum Baarn,
inclusief koffie.